

ОСНОВИ НА СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИКА: УОЛТ РОСТОУ ЗА СТАДИИТЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ РАСТЕЖ, ПОЛИТИКАТА ЗА РАЗВИТИЕ И АНТИКОМУНИЗМА

Хенрик Егберт

Университет за приложни
науки Анхалт, Германия

Теодор Седларски

СУ „Св. Климент
Охридски“

Александър Б. Тодоров

Икономически университет –
Варна

Как да се цитира тази статия / How to cite this article:

Egbert, H., Sedlarski, T., Todorov, A. B. (2026). Osnovi na savremennata ikonomika: Walt Rostow za stadiite na ikonomicheskiya rastezh, politikata za razvitie i antikomunizma. (Foundations of Contemporary Economics: Walt Rostow on the Stages of Economic Growth, Development Policy and Anti-Communism). *Economic Thought Journal*, 71 (3), 424–446 (in Bulgarian).

<https://doi.org/10.56497/etj2671304>

To link to this article / Връзка към статията:

<https://ethj.iki.bas.bg/etj/article/view/1309>

Published online / Публикувана онлайн: 10 October 2026

Submit your article to this journal / Изпратете статия за публикуване

<https://etj.iki.bas.bg>

Article views / Статията е видяна:

View related articles / Други подобни статии:

View Crossmark data / Вж. информация от Crossmark:

Citing articles / Цитиращи статии:

View citing articles / Вж. цитиращи статии:

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ОСНОВИ НА СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИКА: УОЛТ РОСТОУ ЗА СТАДИИТЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ РАСТЕЖ, ПОЛИТИКАТА ЗА РАЗВИТИЕ И АНТИКОМУНИЗМА

Хенрик Егберт

Университет за приложни
науки Анхалт, Германия

Теодор Седларски

СУ „Св. Климент
Охридски“

Александър Б. Тодоров

Икономически университет –
Варна

Резюме: Представени са обобщено научните приноси и политическата дейност на Уолт У. Ростоу (1916–2003) чрез исторически интерпретативен подход. В центъра на изложението е теорията на Ростоу за стadiите на икономическия растеж като алтернатива на марксистките интерпретации на развитието и като част от по-широкия теоретичен дебат в следвоенната икономика на развитието. Подчертани са връзките между теорията за стadiите, антикомунистическия светоглед и участието на Ростоу в американската политика за развитие. Същевременно препоръчваният от него в качеството му на съветник по националната сигурност подход във Виетнам е разграничен от приложението на теоретичния му анализ. В ретроспекция отделни елементи от теорията остават полезни за тълкуването на постсоциалистическите трансформации и пътя на развитие на Китай, но линейният характер на модела и допускането за самоподдържащ се растеж намаляват обяснителната му сила.

Ключови думи: Ростоу; стadiи на икономическия растеж; развитие; антикомунизъм; Китай

JEL codes: B31; O10; O53; P11; P20

DOI: <https://doi.org/10.56497/etj2671304>

Received: 12 June 2026

Revised: 15 August 2026

Accepted: 10 September 2026

Въведение

Уолт Уитман Ростоу (1916–2003) е роден в Ню Йорк в семейство на руско-еврейски имигранти. Има двама братя, с които поддържа близки отношения през целия си живот. Израства в Ървингтън, земеделски район на щата Ню Джърси. По-късно семейството се премества в Ню Хейвън, Кънектикът. Благодарение на високия си успех в училище Ростоу получава стипендия за обучение в Hopkins

Grammar School. Баща му обаче го разубеждава да приеме предложението, тъй като смята за по-подходящо обучението в общообразователно училище (Milne, 2008, р. 32). Ростоу взема под внимание съвета на баща си и не съжалява за това решение, тъй като именно то му позволява да общува и да работи с хора от различни социални слоеве. Той е отличен ученик и през 1932 г., едва петнадесетгодишен, завършва Hillhouse High School (Rostow, 2003, pp. 6–7).

Впоследствие получава стипендия за обучение в университета Йейл, където вече е студент един от по-големите му братя. Благодарение на изключителните си академични резултати печели престижната стипендия Rhodes Scholarship и през периода 1936–1938 г. следва в Balliol College, Оксфорд (Milne, 2008, р. 37; Rostow, 2003, pp. 33–38). Там негов ментор е икономическият историк Хъмфри Съмнър, който го насърчава да се насочи към изучаването на икономическата теория и стопанската история. По време на престоя си в Оксфорд Ростоу се запознава задълбочено (наред с други направления) с теоретичните идеи на Кейнс.

Когато през 1938 г. стипендията му изтича, Ростоу вече не само е завършил обучението си в Оксфорд, но и е публикувал две статии в специализирани списания по стопанска история („Economic History Review“ и „Economic History“). След завръщането си в Йейл става асистент по икономическа история. Защищава докторската си дисертация и през 1940 г. получава научната степен доктор (Milne, 2008, р. 40). През 1940–1941 г. преподава в Колумбийския университет (Columbia University), след което е мобилизиран за военна служба и започва работа в Управлението на стратегическите служби (OSS)¹ – историческия първообраз на днешното Централно разузнавателно управление (ЦРУ).

В OSS в Лондон основната задача на Ростоу е да идентифицира стратегически цели за бомбардировки на територията на Германския райх и да оценява ефективността на съюзническите военновъздушни операции. Той последователно защитава тезата, че приоритетна цел трябва да бъдат складовете за горива, но британското военно командване първоначално не възприема препоръката му (Milne, 2008, р. 43). Ростоу разглежда това като съществен стратегически пропуск във воденето на войната (Rostow, 2003, pp. 45–56). Впоследствие както британските военни власти, така и OSS признават ключовото значение на горивното снабдяване за германските въоръжени сили и приемат неговите анализи, включвайки съответните обекти в приоритетните цели. През 1945 г. Ростоу е удостоен с Ордена на Британската империя и с ордена „Легион на заслугите“ за приноса си

¹ Учредена в периода на Втората световна война, OSS (Office of Strategic Services) е държавна гражданска структура на САЩ за разузнаване, чиято основна задача е била да координира шпионските операции в тила на врага. Наред с това ведомството е отговаряло за провеждането на пропагандна и подривна дейност, както и за разработването на планове за следвоенния период.

по време на войната.

След завръщането си в Съединените щати през 1946–1950 г. той за кратко заема академични длъжности, преподавайки американска история – първо в Харвард, а след това в Оксфорд. Между 1947 и 1949 г. е асистент на Гунар Мюрдал (вж. Egbert et al., 2022) в Икономическата комисия на ООН за Европа в Женева. Сред задълженията му е разработването на стратегии за следвоенното възстановяване на Европа, вкл. и на Германия. Ростоу подкрепя идеята, че сътрудничеството между европейските държави е предпоставка за устойчивото възстановяване на континента и че Съединените щати трябва активно да подпомагат този процес.

Изненадващо за мнозина, в този ранен етап Ростоу застъпва тезата, че европейското възстановяване трябва да бъде съпътствано и от диалог със социалистическия блок (Milne, 2008, pp. 47–49). Корейската война и по-специално нахлуването на севернокорейските войски в Южна Корея през 1950 г. с поддръжката на Китайската народна република се превръщат в повратен момент за политическите му възгледи. От този момент нататък той възприема твърда антикомунистическа позиция и не изключва използването на военни средства срещу социалистическите държави в рамките на Студената война.

През 1949 г. Ростоу е гостуващ изследовател в университета Кеймбридж, след което приема покана да се присъедини като преподавател към Масачузетския технологичен институт (MIT), където неговите приятели Чарлз Киндълбъргър и Макс Миликан вече заемат академични позиции. През периода 1950–1961 г. е професор по стопанска история в MIT. Именно тогава разработва своята теория за етапите на икономическия растеж (Rostow, 1960). От 1951 г. работи и в Центъра за международни изследвания (Center for International Studies, CENIS) – интердисциплинарен изследователски център към MIT, който обединява водещи учени от различни университети. По-късно става известно, че мозъчният тръст е подкрепян от ЦРУ. В рамките на CENIS Ростоу установява професионални контакти с Пол Самюелсън, Робърт Солоу и Пол Розенщайн-Родан, както и с представители на американската политическа администрация.

Изследователската дейност на CENIS има ясно изразена политическа насоченост. Основната цел на центъра е изготвянето на анализи и препоръки, които да подпомогнат ограничаването на териториалната експанзия на Съветския съюз и на комунистически Китай. В този контекст Ростоу и неговите сътрудници поддържат тезата, че американската политика за развитие трябва да бъде подчинена и на тази геостратегическа цел (Millikan & Rostow, 1957; Rostow, 1984).

След края на дейността си в MIT Ростоу започва политическа кариера като един

от най-влиятелните външнополитически съветници на американското правителство. Още през 1958 г. се запознава лично със сенатора от Масачузетс Джон Ф. Кенеди, с когото вече поддържа кореспонденция и обменя идеи. Двамата споделят решителни антикомунистически възгледи и осъзнават нарастващото геополитическо значение на развиващите се държави за външната политика на САЩ (Rostow, 1985). Между тях се затвърждават добри лични отношения и след изборната победа на Кенеди през 1960 г. Макджордж Бънди е назначен за съветник по националната сигурност, а Ростоу – за негов заместник през 1961 г. През този период Ростоу е част от по-широка интелектуално-политическа мрежа, свързваща MIT, Харвард и администрацията на Кенеди. В литературата тя става известна като „кликата Чарлз Ривър“ (Charles River clique) – либерален мозъчен тръст около Кенеди, включващ фигури като Артър Шлезинджър, Джон Кенет Гълбрайт и Юджийн Ростоу (един от братята на У. Ростоу) (Menzel, 2006, p. 212). Именно тази среда допринася за превръщането на политиката за развитие в ново поле на американския външнополитически курс (Arrighi, 2025).

Ростоу оказва съществено влияние върху действията на администрацията на Кенеди по отношение на Виетнам. По-късно, като съветник по националната сигурност на президента Джонсън (1966–1969 г.), той продължава да играе значима роля при формулирането на американската стратегия във войната. Заедно с други представители на администрацията участва в разработването на въздушната кампания срещу Северен Виетнам и се превръща в един от най-настойчивите ѝ защитници.

След участието си в планирането на Виетнамската война Ростоу не успява да се завърне в MIT. Поради политическите си позиции не получава назначения и в други водещи американски университети. През 1969 г. приема професура по икономика и история (Economics and History) в Тексаския университет в Остин, където остава до смъртта си през 2003 г. През следващите десетилетия продължава активната си научна дейност, публикувайки трудове по теория на развитието, стопанска история и американска външна политика.

Изследването ни има за цел да анализира научния принос на Уолт Ростоу в областта на икономическото развитие и връзката му с неговите политически възгледи и с ангажимента му в президентската администрация на САЩ. Основният изследователски въпрос е доколко теорията за етапите на икономическия растеж, антикомунистическият светоглед на Ростоу и участието му в американската политика за развитие и във външната политика могат да бъдат разглеждани като взаимосвързани елементи на неговото разбиране за развитието. Използван е исторически интерпретативен подход, основан на главните трудове на

Ростоу, на биографични източници и на по-късна аналитична литература. Приносът на изследването се състои в съвместното разглеждане на теоретичните и на политическите измерения на наследството на Ростоу и в тяхната ретроспективна оценка в светлината на последващи процеси на икономическо развитие. Последователно са разгледани теорията за стadiите на икономическия растеж, антикомунизмът и политическата дейност на Ростоу, а накрая са обсъдени ограниченията и съвременната интерпретация на неговия подход, вкл. в контекста на постсоциалистическите трансформации и развитието на Китай.

Стадиите на икономическия растеж

Възгледът на Ростоу за икономическото развитие е формиран, на първо място, от гледната му точка на историк, който мисли в рамките на дълги времеви хоризонти – той не свежда развитието единствено до икономически фактори, а го разбира като продължителен обществен процес. Наред с това позицията му е повлияна от многобройните му и дългогодишни ангажименти към няколко президентски администрации в Съединените щати – в неговите трудове намира отражение също и политическата перспектива на САЩ към развитието и модернизацията през 50-те години на XX век. Именно в този контекст трябва да се разбира обстоятелството, че Ростоу приписва на държавата направляваща и стабилизираща роля в процесите на развитие.

Като стопански историк той разработва теория за дългосрочното развитие (Rostow, 1953a), основана върху напредъка на европейските държави. Целта му е да идентифицира сходни стадии на развитие и в други страни по света. Същевременно Ростоу съзнателно изгражда собствена теория за етапите на развитие, различна от тази на Маркс. Така той се противопоставя на комунистическия модел на развитие, който през 40-те и 50-те години на XX век изглежда възможен път за много нововъзникнали държави – бивши колонии и територии, получили независимост.

Еволюционистката нагласа на Ростоу към процесите на обществено развитие (Rostow, 1984) предопределя присъщия за времето силно дескриптивен характер на анализа му. В него той отчита социални, културни, технологични и политически фактори. Количествено измеримите икономически променливи обаче заемат ограничено място в модела. Именно през тази призма могат да бъдат обяснени основните характеристики на най-важните и най-известните му трудове върху стadiите на икономическото развитие. За Ростоу растежът е преди всичко една от променливите, чрез които общественото развитие става видимо. Неговата недвусмислена опозиция спрямо марксисткото учение се проявява в това, че той не вижда комунизма като завършек на обществените процеси на развитие.

За него крайната точка се задава от капиталистическата система.

Най-влиятелните трудове на Ростоу са създадени по време на дейността му в MIT и в CENIS през 50-те години на XX век. Става дума за поредица от тясно свързани публикации, започваща с „Процесът на икономически растеж“ (Rostow, 1953a), продължаваща с няколко статии, които допълват основната аргументация (например Rostow, 1956), и достигаща своя завършен вид в най-известния му труд „Стадиите на икономическия растеж“ (Rostow, 1959; 1960; Ростоу, 1993).

Основната идея на Ростоу е, че растежът не възниква спонтанно, а представлява процес, който протича през ясно разпознаваеми исторически фази. Тези фази могат да бъдат наблюдавани като стадии на развитие на самите общества, при което Ростоу идентифицира обществата с държавите. Подходът му има детерминистичен оттенък, тъй като описва линеен процес на развитие, който не протича случайно. Вместо това авторът подчертава значението на определени целенасочени политически и икономически мерки за успешното му осъществяване. Когато обществата са в състояние да преминават през последователните фази и да достигат всеки следващ от общо петте стадия, развитието според него може да се смята за успешно и устойчиво (Rostow, 1959; 1960; Ростоу, 1993).

Ростоу разграничава следните пет стадия (Ростоу, 1993, с. 59–71; Кънев, 2005, с. 477–478):

(1) Традиционно общество – животът е доминиран от земеделие за собствено потребление, характеризиращо се с много ниска производителност. Знанието и практиките се основават на традицията, а не на иновацията. Социалните структури са устойчиви и трудно променливи, докато икономическият обмен остава предимно регионален.

(2) Стадий на създаване на предпоставки за подем – чрез подобрения в инфраструктурата, в образованието и в политическите институции започват да стават възможни промени. Предприемаческите инициативи насърчават инвестициите и разширяването на търговията. Възникват структурните предпоставки за трайна трансформация.

(3) Стадий на подем – започва интензивен и самоподдържащ се растеж благодарение на утвърждаването на водещи отрасли. Засилват се капиталообразуването и разпространението на технологии. Традиционните социални структури губят значение, докато пазарните механизми увеличават своето влияние.

(4) Стадий на придвижване към зрялост – икономиката се диверсифицира, а технологичният прогрес настъпва в множество сектори. Производителността нараства устойчиво, както и жизненият стандарт. Интеграцията в международните пазари допълнително усилва тенденциите на развитие.

(5) Епоха на високо равнище на масово потребление – високите доходи осигуряват широк достъп до потребителски стоки и услуги. Акцентът се измества от тежката индустрия към отрасли, които задоволяват потребностите на домакинствата. За обществото на преден план излизат потреблението, комфортът, мобилността и услугите.

В по-късните си трудове Ростоу разширява тази концептуална схема, без да променя основната логика на първоначалните пет стадия. В „Политиката и стадията на растежа“ той допуска възможността след епохата на високо масово потребление да възникне допълнителна фаза, която авторът определя като „търсене на качество“ (search for quality). При нея акцентът постепенно се измества от количественото разширяване на материалното потребление към въпроса как достигнатото благосъстояние се използва за подобряване на качеството на обществения и на индивидуалния живот (Rostow, 1971).

Ключов въпрос за процеса на развитие е кога и при какви условия настъпва стадият на подеъм (Rostow, 1956; 1960). Ростоу го определя чрез три взаимосвързани критерия:

(1) нарастване на дела на производителните инвестиции от около или под 5% до над 10% от националния доход;

(2) развитие на един или повече значими производствени отрасли с висок темп на растеж и

(3) наличие или бързо възникване на политическа, социална и институционална рамка, която позволява импулсите за разширяване на модерния сектор да придобият устойчив характер (Rostow, 1960, p. 39; Ростоу, 1993, с. 63).

Изпълнението на тези условия превръща подема в повратна точка, при която икономиката преминава от епизодичен или бавен растеж към продължителен и самоподдържащ се процес. Водещата роля се поема от централни за стопанството отрасли, а мултипликационните ефекти стимулират растежа на свързаните с тях сектори. Едновременно с това настъпват мащабни институционални и социални промени. Наследените социални елити губят влияние, докато предприемачеството и организираните форми на работническо представителство придобиват по-голямо значение. Разпространяват се иновации във финансовите институции и на капиталовите пазари, а държавата се намесва в икономиката чрез осигуряване на инфраструктура и насърчаване на инвестициите. Ростоу описва този момент като point of no return – точка, след която обществената модернизация е напреднала до такава степен, че връщането към традиционните структури става много малко вероятно.

В модела на Ростоу държавата (съответно политиката) има важна съпътстваща

и стабилизираща, но не и планираща функция при създаването на „предпоставките за развитие“. Държавата установява правните рамки и улеснява търговските отношения. Във фазата на подъем тя продължава да играе подкрепяща роля, като стимулира продуктивните вложения, изгражда стабилизиращи институции и подпомага обособяването на ключови отрасли.

В този модел се открояват паралели с други автори и школи на икономическата мисъл. Линейният модел със стадии стъпва върху идеите на немската историческа школа (срв. със Седларски, 2025) и на Карл Маркс (но без детерминистичния класов анализ). Същевременно теорията на стadiите на Ростоу синтезира елементи от други влиятелни концепции в следвоенната икономика на развитието, а именно ролята на предприемача при Шумпетер, идеята за „големия тласък“ на Розенщайн-Родан, значението на ключовите сектори, на междусекторните връзки и небалансирания растеж при Албърт Хиршман (Hirschman, 1958; срв. с Egbert et al., 2025), представата за скокообразна модернизация на Гершенкрон (Menzel, 2006, p. 213; Syrquin, 1988, pp. 209–211), както и дуалистичните подходи на Артър Луис (Lewis, 1954; срв. с Егберт и др., 2025).

Малко други модели в теорията на развитието са били подложени на толкова широкообхватна критика, колкото моделът със стadiите на Ростоу. Съществена част от критиката в научната литература е породена от обстоятелството, че моделът обикновено се разглежда изолирано, а не в контекста на общия еволюционен подход на Ростоу. Авторът не успява убедително да представи модела като свързващ неговото историческо разбиране за сложните обществени процеси на развитие с икономическата теория. Поради това за множество икономисти моделът просто съдържа твърде малко измерими икономически променливи.

Нерядко линейният модел със стadiите на Ростоу е сравняван с доминиращия през 50-те години на XX век неокласически модел на растежа (Samuelson, 1955). Популярната работа на Солоу (Solow, 1956), както и тази на Суон (Swan, 1956) представят икономическия растеж като процес, който може да бъде формално моделиран и количествено измерен – в такъв смисъл неокласическият модел може да бъде използван също и за измерване на растежа в социалистическите държави. На тази основа Самюелсън стига до заключението, че през 50-те и 60-те години на XX век плановото стопанство на Съветския съюз постига значителни темпове на растеж чрез държавно направляваните инвестиции.

На свой ред моделът на Ростоу има нормативна ориентация и трябва да бъде разграничен например от влиятелния по това време модел на Харод–Домар, свързващ икономическия растеж преди всичко с нормата на спестяване, с инвестициите и със съотношението между капитала и продукта (Dacey, 2018, p. 11812). За разлика от подобни агрегатни модели Ростоу търси исторически наблюдаеми

последователности на социална и икономическа трансформация. Именно това отличава неговия подход – развитието не е представено само като резултат от количествено нарастване (например на капитала), а като дълъг процес на институционална, технологична и социална промяна.

Критиките към концепцията на Ростоу се фокусират върху идеята за линейно развитие, върху описанието и времевото разграничаване на отделните стадии, както и върху обособяването на конкретни стадии и фази (Itagaki, 1963). Особено оспорвано е представянето на стадия на подем (Dacey, 2018, p. 11813). Критиците поставят под съмнение по-специално емпиричната обоснованост на първия критерий – дали стадият на подем действително се характеризира с ясно разграничимо нарастване на нормата на спестяване и на производителните инвестиции над посочения от Ростоу праг. Проблематична остава и самата идея за рязък преход от едно състояние на развитие към друго – моделът трудно може да бъде причислен към теориите, които разглеждат развитието като постепенно натрупване на множество малки трансформации, а предполага по-скоро мащабни системни промени, случващи се в кратък период.

Отворен остава и въпросът дали развитието като еволюционен процес протича автоматично и ако не се задейства самостоятелно, какви конкретни политически интервенции са необходими, за да може дадено общество да навлезе във фазата на подем (Fishlow, 1965). Това е и една от причините моделът да е с ограничена приложимост за целите на практически ориентираната политика за развитие, макар да описва определени необходими обществени трансформации. Той предлага най-вече хипотези, които подлежат на проверка *ex post* чрез съпоставка с реални исторически процеси.

Проблемен е и постулатът, че след стадия на подем растежът придобива самоподдържащ се и относително необратим характер. Съвременната литература поставя под съмнение именно тази монотонност на развитието, не на последно място поради примери като Бразилия, Кот д'Ивоар и Иран през 70-те години на XX век – страни, които изглеждат навлезли в траектория на ускорена модернизация, но впоследствие преживяват икономически и политически регрес (Bourguignon & Platteau, 2026). Тези случаи свидетелстват, че стадият на подем не гарантира устойчиво догонване, ако политическите, институционалните и макроикономическите основи на растежа останат несигурни.

Актуалната литература в областта на икономиката на развитието преразглежда и разбирането за институциите единствено като предварителни условия за стадия на подем. Институционалните промени могат да бъдат също ендегенен резултат от самия процес на развитие (Bourguignon & Platteau, 2026). В рамките

на теорията за индуцираната институционална иновация институциите се променят в отговор на изменения в пазарното търсене, демографията, технологиите и относителната оскъдност на производствените фактори. Например промени в поземлените права или в аграрните договорни отношения могат да възникнат постепенно под натиска на нарастваща гъстота на населението и пазарна интеграция, а не непременно като предварително зададено условие за растеж (срв. с Allen & Lueck, 2025).

Критиката към работата на Ростоу съвсем не води до маргинализация на неговия принос. Напротив, тя свидетелства за централното място, което теорията му заема в дебатите върху развитието през 60-те години на миналото столетие. Показателна е оценката на Хенри Росовски, че човек научава повече, когато не се съгласява с Ростоу, отколкото когато се съгласява с повечето други автори (Dacey, 2018, p. 11813).

Ростоу не се занимава само с икономическа теория на развитието. От 1961 г. той има съществен принос и за разработването на стратегията за развитие „Алианс за прогрес“ (Alliance for Progress), прилагана от администрациите на Кенеди и Джонсън по отношение на Латинска Америка (Rostow, 1985). Стратегията отразява важни елементи от разбирането на Ростоу за развитието и за модернизацията и предвижда американски инвестиции в сферите на здравеопазването, на образованието, на социалната политика и на икономиката в латиноамериканските държави. Целта е едновременно да се насърчи икономическото развитие и да се ограничи комунистическото влияние в Западното полукълбо. От гледна точка на Съединените щати Кубинската революция от 1959 г. и укрепването на леви партизански движения в Гватемала, Перу, Колумбия и Венецуела правят необходимо въвеждането на алтернативен модел (Rostow, 1961). Поради специфичния характер на тази политика за развитие често се говори и за „доктрината Ростоу“.

Антикомунизмът като водещ принцип в политиката за развитие

Преди да разгледаме политическата дейност на Ростоу, трябва да разграничим три взаимосвързани, но различни равнища на неговото творчество и административна ангажираност. Теорията за етапите на икономическия растеж представлява преди всичко историко-интерпретативен модел на развитието. Американската политика за развитие през 50-те и 60-те години на XX век възприема отделни елементи от това разбиране за модернизацията, но се формира и под влияние на по-широки икономически и геополитически съображения. На свой ред позициите на Ростоу по отношение на Виетнам принадлежат преди всичко към сферата на външната политика и на националната сигурност и не могат да

бъдат разглеждани като пряко приложение на неговата теория за стадияте.

Още в младежките си години Ростоу формира ясни антикомунистически възгледи. Една от водещите му интелектуални цели е именно опровергаването на теорията на Карл Маркс (Milne, 2008, p. 19). Освен това той е повлиян от разказите на еврейски емигранти от Русия, описващи действията на болшевиките срещу цивилното население (Milne, 2008, p. 31). Крайният антикомунизъм и последователното отхвърляне на марксистките и на социалистическите теории за развитие формират базовите убеждения на Ростоу, превръщайки се във важен мотив в научната му работа. Тази идеологическа позиция намира израз в подзаглавието на основния му труд от 1960 г. – „Некомунистически манифест“ (издаден на български език през 1993 г., вж. Ростоу, 1993). Както ще бъде показано по-нататък, отделни елементи от това нормативно разбиране за развитието впоследствие намират отражение и в реалната политика на Съединените щати (Pearse, 1999).

Както беше споменато, създаденият след края на Корейската война Център за международни изследвания (CENIS) разработва политически стратегии за ограничаване на териториалната експанзия на комунистическите държави, особено на Съветския съюз и на Китайската народна република. Тази стратегическа ориентация съответства на политиката на сдържане (containment), която в значителна степен се основава на идеите на Джордж Кенан (1947). Като външнополитическа линия тя е приложена от президента Хари С. Труман и от държавния секретар Джордж К. Маршал под формата на т. нар. доктрина Труман. От 1951 г. CENIS започва да изготвя конкретни препоръки за действие, които наред с икономически и политически мерки включват и военни алтернативи. Ростоу ръководи проекта „Съветска уязвимост“ (Soviet Vulnerability Project) (вж. Engerman, 2009, pp. 49–51), чиято цел е да отслаби доверието към съветското правителство вътре в самия Съветски съюз (Rostow, 1953b).

Провеждането на политика на сдържане има няколко основания. На първо място е технологичният и военен възход на Съветския съюз като политически противник на САЩ след 1946 г. Второ, значение имат успешното установяване на комунистически сателитни държави в Източна Европа след Втората световна война, както и създаването на Китайската народна република под ръководството на Мао Дзедун през 1949 г. (Rostow, 1954). Към това се прибавя и нахлуването на севернокорейските войски в Южна Корея през 1950 г., което впоследствие е подкрепено и от китайски военни части.

През 50-те години на XX век социалистическият обществен модел придобива политическа привлекателност за бившите европейски колонии в Африка, в Азия,

в Латинска Америка и в Близкия изток, които постепенно получават независимост. Моделът на държавно планиране на развитието е възприеман от множество правителства като алтернатива на европейския капитализъм. Същевременно той е активно пропагандиран от Съветския съюз, получава пряка подкрепа и се изнася като модел на развитие (Rostow, 2003, p. 209).

Ростоу защитава тезата, че (съобразно неговата теория за етапите) Съединените щати могат чрез целенасочена политика за развитие да обвържат развиващите се държави към себе си. Предпоставки за това са политическата стабилност и изграждането на устойчиви структури – в противовес на революционните преврати, каквито се осъществяват в постколониалните държави. Цел на американската политика за развитие става ограничаването на влиянието на комунистическата идеология в развиващите се страни (Millikan & Rostow, 1957). Така политиката за развитие се превръща в неразривна част от американската външна политика, а следователно и от политиката на съдържане (Rostow, 2003, pp. 203–216).

Ростоу се обявява също и в подкрепа на пряка финансова помощ за антикомунистически държави (Milne, 2008, pp. 87–91). Тази негова позиция обаче поражда критики сред част от консервативните икономисти и сред републиканските политици, за които акцентът върху държавно организираната помощ, върху инвестиционното планиране и върху бюджетната подкрепа за развитие изглежда прекалено интервенционистки. Ростоу е критикуван, че отслабва традиционната политика на сигурност чрез предлаганите стопански програми, а икономисти като Питър Бауър и Милтън Фридман виждат в подхода му подозрителна близост със социалистическия тип планиране (Menzel, 2006, p. 215). В реалната политика подобна логика се съвместява и с подкрепа за авторитарни правителства, доколкото те са твърдо антикомунистически и/или обещават модернизация. Така политиката за развитие започва да се възприема не само като инструмент за икономическа трансформация, но и като средство за изграждане на мрежа от геополитически съюзници. Тези критики показват, че интервенционисткият подход към политиката за развитие не се ползва с консенсус в американската икономическа и политическа среда и че влиянието на Ростоу трябва да се разглежда в рамките на по-широк дебат за средствата на американската външна политика.

От гледна точка на САЩ Корейската война е свидетелство, че комунистическите държави са готови да налагат социалистическата идеология, вкл. чрез военни интервенции. През 50-те години на XX век комунистическите движения с китайска и съветска подкрепа придобиват заплашително голямо влияние в Лаос, Бирма, Камбоджа, Виетнам, Индонезия и Малайзия. Тези движения често от-

крито си поставят за цел да трансформират азиатските държави в комунистически диктатури чрез въоръжени преврати.

В края на 50-те години и особено с встъпването в длъжност на президента Кенеди геостратегическият фокус на Съединените щати постепенно се измества от Европа към Азия. Макар Ростоу формално да е само заместник на съветника по националната сигурност Макджордж Бънди, той има водеща роля по въпросите на сигурността в Югоизточна Азия (Milne, 2008, p. 92). Още в първите дни на своя мандат през 1961 г. Кенеди е изправен пред проблема с настъплението на комунистически части от Северен Виетнам към Лаос, както и пред проникването на комунистически формирования в Южен Виетнам.

През 1961 г. Ростоу се обявява за решителна военна намеса на САЩ в Лаос и в Северен Виетнам, вкл. и чрез бомбардировки, които да спрат настъплението на комунистическите формирования. Политическото решение във Вашингтон обаче е различно – да не се предприема интервенция в Лаос и той фактически да бъде оставен на комунистическите сили, докато в Южен Виетнам да се засили военноконсултативната дейност с цел стабилизиране на страната (Milne, 2008, pp. 104–107; вж. Rostow, 1972, pp. 435–502 относно собствената му гледна точка към Виетнамската война).

През следващите години ситуацията в Южен Виетнам все повече се развива в неблагоприятна за Съединените щати посока. След като през 1963 г. южновьетнамският президент е убит при военен преврат, а малко по-късно и Кенеди е застрелян, политическата обстановка в Южен Виетнам се дестабилизира. През 1964 г., наред с продължаващото проникване на партизански бойци, започва и открита военна интервенция на Северен Виетнам чрез редовни северновьетнамски войски. Те разполагат със стратегически предимства, особено благодарение на зоните за снабдяване в Северен Виетнам и в Лаос, както и на подкрепата на китайски военни части.

През 1964 г. САЩ променят своята военна стратегия. Докато Кенеди, а първоначално и Джонсън, пренебрегват позицията на Ростоу за преки военни удари срещу Северен Виетнам и Лаос, неговите предложения постепенно започват да получават внимание (Milne, 2008, pp. 141–150). Ростоу е убеден, че единствено военният натиск може да принуди Северен Виетнам да отстъпи. През 1965 г. Джонсън взема решение да изпрати редовни американски войски за защита на Южен Виетнам и да започне преки бомбардировки на Северен Виетнам. Стратегията на систематични бомбардировки, която Ростоу последователно подкрепя и за чието формулиране допринася, е насочена срещу северновьетнамската инфраструктура, линиите за снабдяване и зоните за отстъпление на Виетконг в Северен Виетнам и Лаос (Rostow, 2003, p. 333).

През 1966 г. Ростоу става съветник по националната сигурност на Джонсън и така придобива още по-силно влияние върху стратегическото вземане на решения във Вашингтон. Като хардлайнер той подкрепя разширяването на американското военно участие във войната срещу Северен Виетнам. Въпреки засилените бомбардировки и изпращането на американски войници обаче очакваните военни успехи не настъпват. Стига се до сериозен разрыв между Ростоу и министъра на отбраната Макнамара, а с нарастването на броя на загиналите американски войници популярността на войната в САЩ намалява (Milne, 2008, pp. 178–180). По-късно Ростоу (Rostow, 1972, pp. 438–467) ще раздели периода на Виетнамската война при управлението на Джонсън на пет фази и въпреки всичко ще разглежда американската интервенция и бомбардировките като фактор за стабилизиране на ситуацията.

С оттеглянето на Джонсън от властта и встъпването в длъжност на Ричард Никсън през януари 1969 г. приключва дейността на Ростоу като съветник по сигурността във Вашингтон. Новият съветник по националната сигурност е Хенри Кисинджър. Американските войски постепенно са изтеглени от Виетнам в рамките на доктрината Никсън.

Политическата работа на Ростоу във Вашингтон е многостранна и не се ограничава единствено до стратегически решения във Виетнамската война или до политиката за развитие. Тя обхваща и мерки на актуалната стопанска политика в САЩ (Rostow, 1972). В паметта на мнозина наблюдатели обаче той остава преди всичко като най-настойчивият защитник на бомбардировките.

Ретроспекция и обобщение

По-нататъшното изложение обобщава теоретичната позиция на Ростоу относно развитието, както и неговите външнополитически възгледи. Както посочихме, в теорията му за етапите на икономическото развитие последният от тях е фазата на масовото потребление, основана върху капиталистическа икономическа система (Rostow, 1960). Този етап се характеризира с относително високо равнище на благосъстояние, със сравнително високи доходи, с широк достъп до потребителски стоки, с разрастване на сектора на услугите и с повишаване на мобилността.

По стандартите на сегашното десетилетие на XXI век равнището на стопанско развитие на голяма част от държавите по света може да бъде отнесено именно към тази фаза. Наред със старите индустриални страни в нея вече се намират и редица държави от Източна Европа, Латинска Америка и Азия. Политическите и икономическите трансформации в Източна и Югоизточна Европа, вкл. в Русия в

началото на 90-те години на миналото столетие, се превръщат в повратни моменти за бившите социалистически общества. След въвеждането на пазарни институции редица постсоциалистически държави постигат значително сближаване по доходи и потребление със западноевропейските икономики, макар скоростта и резултатите от този процес да се различават съществено между отделните страни. В този по-тесен смисъл част от постсоциалистическата трансформация може да намери своето обяснение през призмата на идеята на Ростоу за движение към общество на масово потребление, без това да предполага универсална или линейна траектория на развитие. В ретроспекция именно така Ростоу интерпретира случилото се (Младенова, 1996). Според него крахът на комунистическата система се дължи преди всичко на неспособността на съветската икономика, достигнала технологична зрялост след Втората световна война, да премине към икономика на масовото потребление. Към това той добавя провала в усвояването на новите технологии от 70-те години на XX век, задълбочаването на технологичния разрыв с развитите страни и отслабването на съветското влияние в развиващите се държави и в Китай. Днес чистата планова икономика продължава да функционира единствено в Северна Корея. Ростоу оценява прехода на Полша, Унгария и Чехия сравнително оптимистично, докато по отношение на Русия подчертава сложността на едновременното протичане на три процеса: преход от план към пазар, от диктатура към демокрация и от имперска структура към нови постсъветски отношения (Младенова, 1996, с. 120). В ретроспективен план тези процеси частично съответстват на очакването на Ростоу за нарастващото значение на пазарните механизми и на масовото потребление.

В своята теория за етапите Ростоу не уточнява изрично формата на държавно управление, т.е. моделът допуска процеси на развитие както в демократични, така и в авторитарни държави. В такъв смисъл може да бъде направен опит чрез неговия модел да се интерпретира и развитието на Китайската народна република. В Китай и във Виетнам въвеждането на социалистически пазарни стопанства води до възникването на смесени икономики в рамките на комунистическата политическа система. Икономическите реформи в Китай след 1978 г., официалното утвърждаване на концепцията за социалистическа пазарна икономика през 1992 г. и последвалото задълбочаване на международната интеграция, вкл. чрез присъединяването към Световната търговска организация през 2001 г., са съпътствани от продължителен период на бърз растеж, индустриална трансформация и разширяване на масовото потребление. В този контекст китайската траектория може да бъде интерпретирана чрез отделни елементи от модела на Ростоу. Същевременно тя представлява и важно предизвикателство към него, тъй като подобна трансформация се осъществява при комунистическо еднопартийно управление и при значителна роля на държавата в икономиката.

Във връзка с това китайският случай е обясняван и при пренебрегване на строго линейната логика, но все пак в духа на модела на Ростоу. Бургиньон и Плато аргументират например, че реформите след 1978 г. не създават изцяло нов капацитет за подем, а по-скоро освобождават вече съществуващи, но дотогава потискани сили като предприемачески дух, образователен потенциал и пазарна култура (Bourguignon & Platteau, 2026). От такава гледна точка китайският подем не е просто резултат от последователно преминаване през стadiите, а ефект от премахването на институционални ограничения пред вече наличен потенциал за растеж. Следователно Китай не представлява просто емпирично потвърждение на теорията за стadiите, а по-скоро е частен случай, който позволява да се видят едновременно както евристичната ѝ стойност, така и ограниченията на линейната ѝ логика.

За Ростоу политиката за развитие има ясно изразено геостратегическо измерение и е част от политиката на съдържане, осъществявана от САЩ през 50-те и 60-те години на миналия век (Rostow, 1985). Тази нормативна ориентация има за цел да ограничи комунистическото влияние на Съветския съюз и на Китай върху други държави и служи на националните интереси на Съединените щати.

Външната политика и политиката за развитие на Китайската народна република от 90-те години насам показват определени паралели с подхода на Ростоу. За целите на подобно сравнение обаче е необходимо да се разграничат различните форми на международно икономическо участие. Помощта за развитие, държавното и държавно подкрепяното кредитиране, търговското и експортното финансиране и преките инвестиции са различни инструменти и не бива да бъдат обединявани под общото понятие „помощ за развитие“. Сравнението с американската политика от времето на Ростоу следователно се отнася преди всичко до възможното съчетаване на цели на развитието с по-широки външнополитически и икономически интереси, а не до институционална идентичност между използваните инструменти.

Китайското международно икономическо присъствие включва различни форми на помощ, кредитиране и инвестиционно финансиране, като особено значима роля придобива трансграничното кредитиране от китайски държавни банки. Horn et al. (2025) показват мащаба на този процес и превръщането на Китай в един от основните държавни кредитори на развиващите се страни (вж. също Nowak, 2015). Част от кредитите са насочени към инфраструктурни и енергийни проекти, вкл. в държави от инициативата „Един пояс, един път“. Подобно финансиране може да задълбочава икономическите връзки между Китай и страните получатели, но неговите ефекти върху развитието, върху дълговата устой-

чивост и върху политическите отношения не са еднозначни. Поради това паралелът с американската политика за развитие през 50-те и 60-те години на миналото столетие трябва да се ограничи до общото геостратегическо измерение, а не да предполага сходство между конкретните финансови инструменти или техните последиствия.

Същевременно през 2025 г. администрацията на президента Доналд Тръмп предприема радикално реструктуриране на системата на американската помощ за развитие, вкл. чрез фактическото закриване на Американската агенция за международно развитие (United States Agency for International Development – USAID) и прехвърлянето на част от оставащите функции към Държавния департамент (Moynihan & Zupke, 2025). Този процес отново поставя въпроса за връзката между помощта за развитие и по-широките приоритети на външната политика, но не може да се разглежда като пряко завръщане към доктрината на Ростоу.

Ростоу остава в историята като водещият архитект на американската помощ за развитие през 50-те и 60-те години на XX век. Тя отразява важни елементи от неговото разбиране за икономическото развитие и има за цел социална и икономическа стабилизация на обществата. Нормативната концепция на Ростоу за развитието се превръща в част от по-широката интелектуална и политическа рамка, в която се формулират политиката за развитие и външната политика на САЩ през този период. Именно тук се проявява и една съществена разлика между Ростоу и Маркс. И двамата предлагат опит за общовалидна теория на общественото развитие, но докато Маркс предоставя преди всичко концептуален език на по-късни политически движения, Ростоу получава непосредствен достъп до процеса на вземане на държавни решения. Затова неговите идеи имат практическо отражение не само върху дебатите за икономическото развитие, но и върху реалната американска външна политика, макар конкретните политически и военни решения да се формират под въздействието на много по-широк кръг от фактори и участници.

От днешна гледна точка едно от основните ограничения на доктрината Ростоу е, че тя подценява възможността за провал на водената държавна политика. Сами по себе си капиталът, външната помощ, инфраструктурните инвестиции или следваната антикомунистическа политика не могат да предизвикат настъпването на стадий на подем. Съвременната теория на развитието поставя фокуса в анализа върху политически мотивираното блокиране на реформи, върху коалициите от (частни и публични) интереси, възпрепятстващи институционалната промяна, и върху способността на държавата да превърне растежа в устойчиво развитие. Именно тук подходът на Ростоу се оказва недостатъчен – той вижда държавата като стабилизиращ и мобилизиращ фактор, но не разглежда условията, при които самата държава се превръща в източник на застой, на ренти или

на институционални пречки.

След края на политическата си кариера Ростоу продължава да разширява историческия обхват на своята теория. В „Световната икономика: история и перспективи“ (Rostow, 1978) той поставя проблематиката на растежа в по-широка перспектива, включваща дългосрочната динамика на световната икономика, населението, индустриалния растеж и икономическите цикли. С други думи, по-късното му творчество не се свежда до механични доработки на модела от 1960 г., а представлява опит за разгръщането му в глобален исторически мащаб. В този смисъл Ростоу остава ярка фигура в историята на икономическата мисъл – икономист, отстояващ схващането, че анализът на икономическото развитие се нуждае от историческо въображение.

Представеното тук изследване показва, че теорията за етапите на икономическия растеж, антикомунистическите възгледи на Ростоу и практическата му дейност в американската политика са тясно свързани, но представляват различни равнища на неговото творчество и обществена роля. Теорията за етапите предлага историко-интерпретативен модел на модернизацията, в който икономическите промени са съпътствани от институционални, социални и технологични трансформации. Антикомунизмът придава на това разбиране ясно нормативно и геополитическо измерение, което намира отражение в позициите на Ростоу относно американската политика за развитие. Неговата ангажираност в реалната външна политика на САЩ и особено по отношение на Виетнам обаче не може да бъде сведена до пряко приложение на теорията за етапите, тъй като конкретните решения се формират в по-широк политически и стратегически контекст. В този смисъл изследователският въпрос получава положителен, но условен отговор – трите измерения са взаимосвързани, без между тях да съществува еднозначна причинна зависимост.

От ретроспективна гледна точка значението на Ростоу се състои по-малко в универсалната валидност на неговия линеен модел на етапите и повече в поставянето на икономическия растеж в широк исторически, институционален и обществен контекст. Опитът на постсоциалистическите икономики и особено развитието на Китай показват, че отделни елементи от модела запазват евристична стойност, но същевременно разкриват ограниченията на залегналата в основата му линейна логика и допускането за самоподдържащ се характер на растежа. Съвременната икономика на развитието поставя по-силен акцент върху ендогенната институционална промяна, върху немонотонните траектории на растежа и върху политическите условия, които могат да ускоряват или да блокират реформите. С оглед на това приносът на Ростоу трябва да се оценява по-скоро

като значим етап в следвоенната икономика на развитието, а не като универсална рамка на икономическата модернизация. Показателно за собствената му интелектуална нагласа остава преди всичко убеждението, изразено в интервюто с проф. Зоя Младенова от средата на 90-те години на XX век, че икономистите трябва да разглеждат настоящето като част от по-дълъг исторически процес (Младенова, 1996, с. 122).

Конфликт на интереси

Авторите декларират липса на конфликт на интереси.

Използвана литература

- Allen, D. W., Lueck, D. (2025). Agricultural Contracts and Transaction Costs. In: Ménard, C., Shirley, M. M. (eds.). *Handbook of New Institutional Economics*. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-50810-3_27
- Armstrong, D. G. (2000). *The True Believer: Walt Whitman Rostow and the Path to Vietnam*. Ph.D. Thesis. The University of Texas at Austin.
- Arrighi, G. (2025). *The Long Twentieth Century*. Sofia: Iztok-Zapad. [Ариги, Дж. (2025). *Дългият двадесети век*. София: Изток-Запад] (in Bulgarian).
- Boianovsky, M. (2022). Voluminous, repetitive, and intractable: Samuelson on early Development Economics. *History of Political Economy*, 54 (1), 1–35. <https://doi.org/10.1215/00182702-9548316>
- Bourguignon, F., Platteau, J. P. (2026). What we have learned since Rostow. *World Development*, 201, 107335. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2026.107335>
- Dacey, D. C. (2018). Rostow, Walt Whitman (1916–2003). In: *The New Palgrave Dictionary of Economics*. 3rd Edition. London: Palgrave Macmillan, 11812–11814.
- Egbert, H., Sedlarski, T., Todorov, A. B. (2022). Osnovi na savremennata ikonomika: Gunar Myurdal, sotsialnata darzhava i ikonomicheskoto razvitie. *Ikonomicheski i sotsialni alternativi*, No. 3, 120–130. [Егберт, Х., Седларски, Т., Тодоров, А. Б. (2022). Основы на съвременната икономика: Гунар Мюрдал, социалната държава и икономическото развитие. *Икономически и социални алтернативи*, No. 3, 120–130] (in Bulgarian). <https://doi.org/10.37075/ISA.2022.3.09>

- Egbert, H., Hoffstadt, M., Sedlarski, T., Todorov, A. B. (2025). Pioneers of development economics in the 1940s and 1950s: Foundations of contemporary economics. *Journal of Economic and Social Thought*, 12 (4), 171–194. <https://doi.org/10.65810/jest.2653>
- Egbert, H., Sedlarski, T., Todorov, A. B. (2025). Osnovi na savremennata ikonomika: Artar Luis i dvusekturniyat model na ikonomichesko razvitie. *Ikonomicheski i sotsialni alternativi*, 31 (3), 5–19. [Егберт, Х., Седларски, Т., Тодоров, А. Б. (2025). Основи на съвременната икономика: Артър Луис и двусекторният модел на икономическо развитие. *Икономически и социални алтернативи*, 31 (3), 5–19] (in Bulgarian). <https://doi.org/10.37075/ISA.2025.3.01>
- Engerman, D. C. (2009). *Know Your Enemy: The Rise and Fall of America's Soviet Experts*. Oxford: Oxford University Press.
- Fishlow, A. (1965). Empty economic stages? *The Economic Journal*, 75 (297), 112–125. <https://doi.org/10.2307/2229239>
- Gerschenkron, A. (1962). *Economic Backwardness in Historical Perspective*. Cambridge: Belknap Press.
- Hirschman, A. O. (1958). *The Strategy of Economic Development*. New Haven: Yale University Press.
- Horn, S., Reinhart, C., Trebesch, C. (2025). China's lending to developing countries: From boom to bust. *Journal of Economic Perspectives*, 39 (4), 75–100. <https://doi.org/10.1257/jep.20241433>
- Itagaki, Y. (1963). Criticism of Rostow's stage approach: The concepts of stage, system and type. *The Developing Economies*, 1 (1), 1–17. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1049.1963.tb01138.x>
- Kanev, M. (red.). (2005). *Ikonomicheski teorii. Prozreniya i pristrastiya na velikite ikonomisti*. 4-to preraboteno i dopalнено izdanie. Veliko Tarnovo: Abagar. [Кънев, М. (ред.). (2005). *Икономически теории. Прозрения и пристрастия на великите икономисти*. 4-то преработено и допълнено издание. Велико Търново: Абгар] (in Bulgarian).
- Kennan, G. F. (1947). The sources of Soviet conduct. *Foreign Affairs*, 25 (4), 566–582. <https://doi.org/10.2307/20030065>
- Lewis, W. A. (1954). Economic development with unlimited supplies of labour. *The Manchester School*, 22 (2), 139–191. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9957.1954.tb00021.x>
- Menzel, U. (2006). Walt Whitman Rostow (1916–2003). In: Simon, D. (ed.) *Fifty Key Thinkers on Development*, 211–217. London and New York: Routledge.

- Millikan, M., Rostow, W. W. (1957). *A Proposal: Key to an Effective Foreign Policy*. New York: Harper.
- Milne, D. (2008). *America's Rasputin: Walt Rostow and the Vietnam War*. New York: Hill and Wang.
- Mladenova, Z. (1996). Intervyu s prof. Uolt Rostou. *Ikonomicheska misal*, No. 2, 118–123. [Младенова, З. (1996). Интервю с проф. Уолт Ростоу. *Икономическа мисъл*, No. 2, 118–123] (*in Bulgarian*).
- Moynihan, D., Zuppke, R. (2025). The death of USAID: How Elon Musk and Donald Trump ended America's foreign aid agency. *Public Administration and Development*, 45 (4), 325–443. <https://doi.org/10.1002/pad.70011>
- Nowak, W. (2015). China's development aid strategies. *Chinese Business Review*, 14 (4), 201–209. <https://doi.org/10.17265/1537-1506/2015.04.004>
- Pearce, K. C. (1999). Narrative reason and cold war economic diplomacy in W. W. Rostow's Stages of Economic Growth. *Rhetoric and Public Affairs*, 2 (3), 395–414. <https://doi.org/10.1353/rap.2010.0140>
- Rostow, W. W. (1953a). *The Process of Economic Growth*. Oxford: Clarendon.
- Rostow, W. W. (1953b). *The Dynamics of Soviet Society*. New York: W. W. Norton & Company.
- Rostow, W. W. (1954). *The Prospects for Communist China*. Cambridge: Technology Press of MIT.
- Rostow, W. W. (1956). The Take-off into self-sustained growth. *The Economic Journal*, 66 (261), 25–48. <https://doi.org/10.2307/2227401>
- Rostow, W. W. (1959). The stages of economic growth. *Economic History Review*, 12 (1), 1–16. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0289.1959.tb01829.x>
- Rostow, W. W. (1960). *The Stages of Economic Growth: A Non-communist Manifesto*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rostow, W. W. (1961). Guerrilla warfare in the underdeveloped areas. *Department of State Bulletin*, 45 (1154), 233–238.
- Rostow, W. W. (1971). *Politics and the Stages of Growth*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rostow, W. W. (1972). *The Diffusion of Power: An Essay in Recent History*. New York: Macmillan.
- Rostow, W. W. (1978). *The World Economy: History and Prospect*. Austin: University of Texas Press.
- Rostow, W. W. (1984). Development: The political economy of the Marshallian long period.

- In: Meier, G. M., Seers, D. (eds.). *Pioneers in Development*. New York: Oxford University Press for the World Bank, 229–261.
- Rostow, W. W. (1985). *Eisenhower, Kennedy, and Foreign Aid*. Austin: University of Texas Press.
- Rostow, W. W. (1993). *Stadii na ikonomicheskiya rastezh. Nekomunisticheski manifest*. Burgas: DELFIN-PRES. [Ростоу, У. У. (1993). *Стадии на икономическия растеж. Нekomunistически манифест*. Бургас: ДЕЛФИН-ПРЕС] (in Bulgarian).
- Rostow, W. W. (2003). *Concept and Controversy: Sixty Years of Taking Ideas to Market*. Austin: University of Texas Press.
- Samuelson, P. A. (1955). *Economics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Sedlarski, T. (2025). *Economic Theories: History of Economic Thought*. Third Edition. Sofia: Sofia University Publishing House. [Седларски, Т. (2025). *Икономически теории: История на икономическата мисъл*. Трето издание. София: УИ „Св. Климент Охридски“] (in Bulgarian).
- Sedlarski, T., Egbert, H. (2016). *Osnovi na savremennata iekonomika: Aleksandar Gershenkron. Ikonomicheska misal*, No. 1, 133–141. [Седларски, Т., Егберт, Х. (2016). *Основи на съвременната икономика: Александър Гершенкрон. Икономическа мисъл*, No. 1, 133–141] (in Bulgarian). <https://doi.org/10.56497/etj1661107>
- Solow, R. M. (1956). A contribution to the theory of economic growth. *Quarterly Journal of Economics*, 70 (1), 65–94. <https://doi.org/10.2307/1884513>
- Swan, T. (1956). Economic growth and capital accumulation. *Economic Record*, 32 (2), 334–361. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4932.1956.tb00434.x>
- Syrquin, M. (1988). Patterns of structural change. In: Chenery, H., Srinivasan, T. N. (eds.). *Handbook of Development Economics*, Vol. 1, 203–273.

Хенрик Егберт е доктор по икономика, професор в Университета за приложни науки Анхалт, Германия, henrik.egbert@hs-anhalt.de

Теодор Седларски е доктор по икономика, професор в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, sedlarski@feb.uni-sofia.bg

Александър Б. Тодоров е доктор по икономика, главен асистент в катедра „Обща икономическа теория“ на Икономически университет – Варна, atodorov@ue-varna.bg

Henrik Egbert, PhD, is a Professor at Anhalt University of Applied Sciences, Germany, henrik.egbert@hs-anhalt.de

Teodor Sedlarski, PhD, is a Professor at the Faculty of Economics and Business Administration of Sofia University "St. Kliment Ohridski", sedlarski@feb.uni-sofia.bg

Aleksandar B. Todorov, PhD, is a Chief Assistant Professor at the Department of General Economic Theory of the University of Economics – Varna, atodorov@ue-varna.bg

FOUNDATIONS OF CONTEMPORARY ECONOMICS: WALT ROSTOW ON THE STAGES OF ECONOMIC GROWTH, DEVELOPMENT POLICY AND ANTI-COMMUNISM

Abstract: This article examines the scholarly contribution and political activity of Walt W. Rostow (1916–2003) through a historical-interpretative approach. It focuses on his stages of economic growth as an alternative to Marxist interpretations of development and as part of broader post-war debates in development economics. The analysis shows that Rostow's stage theory, anti-communist worldview and involvement in U.S. development policy were closely related but should not be conflated, while U.S. strategy in Vietnam cannot be treated as a direct application of his theory. In retrospect, elements of Rostow's model remain useful for interpreting post-socialist transformations and China's development, but its explanatory power is limited by linearity and an assumption of self-sustaining growth.

Keywords: Rostow; stages of economic growth; development; anti-communism; China

JEL codes: B31; O10; O53; P11; P20

Как да се цитира тази статия:

How to cite this article:

Egbert, H., Sedlarski, T., Todorov, A. B. (2026). Osnovi na savremennata ikonomika: Walt Rostow za stadiite na ikonomicheskiya rastezh, politikata za razvitie i antikomunizma. (Foundations of Contemporary Economics: Walt Rostow on the Stages of Economic Growth, Development Policy and Anti-Communism). *Economic Thought Journal*, 71 (3), 424–446 (*in Bulgarian*). <https://doi.org/10.56497/etj2671304>